

סוצקבר, אברהם (1913 - 2010)

(Abraham Sutzkever). משורר ופרטיזן. סוצקבר נולד בסמורגון (Smargon) שבבילורוסיה, במלחמת-העולם הראשונה נדדה משפחתו לסיביר וב-1922 התיישבה בוילנה, ושם למד סוצקבר בחדרים ובגימנסיה והרבה בקריאה עצמית. ב-1930 הצטרף לתנועת הצופים היידישיסטית 'בין'. כבר בהיותו בן 14 כתב שירים, אך רק כעבור כשבע שנים, בשנת 1934, פירסם סוצקבר את שירו הראשון בכתב-עת ספרותי. בשנים 1934-1941 התגבשה שירתו לכדי יצירה ייחודית ביידיש. מ-1935 פירסם סוצקבר בביטאון של קבוצת הסופרים המודרניסטים בוילנה 'יונג-ווילנע' ובכתבי-עת מרכזיים לספרות בורשה ובארצות-הברית. בשני ספרי השירה שפירסם לפני השואה כונסו שירים שכתב סוצקבר עד 1939. מסוף יוני 1941 עד ה-12 בספטמבר 1943 חי סוצקבר בשלטון הכיבוש הנאצי בוילנה ובגטו. אחרי-כן יצא כפרטיזן ליער עם אשתו וחברו שמרקה קצ'רגינסקי.

בשלטון הנאצים כתב המשורר יותר מ-80 שירים ופואמות. כתבי-יד או העתקות בכתב-יד של חלק נכבד מהם הציל המשורר עצמו בדרכים שונות. ב-1979 פירסם לראשונה בספר צרור שירים קטן מגטו וילנה והיער על-פי כתבי-היד ששרדו, בספרו 'די ערשטע נאכט אין געטא', (הלילה הראשון בגטו) תל-אביב 1979.

ברבים משיריו מהגטו משמשים מאורעות מחיי המשורר גרעין המפרנס את מסכת השיר. גורלו של סוצקבר בגטו ושירתו נקשרו לחיי התרבות וחיי הציבור בו. הדבר בולט בשירים שכתב למופעי התרבות בתיאטרון הגטו, או שהוקראו בו, כגון שיר לפתיחת תערוכה, שנקרא בעצרת אחד במאי 1943, או שיר הספד למורה בגטו.

סוצקבר היה מעורב באורח פעיל בבחירת החומר להצגות בתיאטרון הגטו, הוא ניהל חוג נוער לספרות ב'יוגנט קלוב', ובהיותו מעובדי הכפייה שהוטל עליהם למיין בשביל הגרמנים את אוצרות הספרים וכתבי-היד בבניין ספריית יווא מחוץ לגטו, עסקו הוא, קצ'רגינסקי ואחרים בקניית נשק ובהברחתו לגטו. הוא הבריח לגטו גם ספרים, כתבי-יד וחפצי אמנות. בבניין יווא כתב סוצקבר רבים משיריו, וקרא אותם באוזני חבריו בגטו וביער ובאוזני חברי אגודת הסופרים שנוסדה בגטו.

הכרוניקה הדרמתית 'דאס קבר-קינד' שקרא לפניהם במאי 1942 זיכתה אותו בפרס ספרותי ביולי של אותה שנה. הפואמה הגדולה 'כל נדרי', הנושאת את התאריך 6 בפברואר 1943, היא היצירה היחידה המתארת אקציה של הגרמנים (ראשית חיסול הגטו הקטן ביום כיפורים תש"ב, 1 באוקטובר 1941). תאריכי היצירות מעידים על גידול מספר היצירות שכתב ככול שהתקרב חיסול הגטו. ב-12 בספטמבר 1943 יצא המשורר בחשאי את גטו וילנה עם קבוצת פרטיזנים. ביערות נרוץ' (Naroch) בחטיבת הפרטיזנים וורושילוב עסק, בין היתר, בגביית עדויות על פשעי הנאצים והמאבק עמם וכתב את קורות תנועת הפרטיזנים באיזור.

בעקבות השתדלות למענו מצד ה'ועד היהודי האנטי-פשיסטי' אצל יושב-ראש הסובייט העליון הליטאי הוטס ס' ב-12 במרס 1944 למוסקווה מיערות נרוץ'. הוא שהה בברית-המועצות עד אחרי עדותו במשפטי נירנברג (ראה משפטים) מטעם התביעה הסובייטית בסוף פברואר 1946. בספטמבר 1947 עלה סוצקבר לארץ, המשיך בכתיבת שירים ופרוזה וכן בעריכת כתב-העת בידיש לספרות ותרבות 'די גאלדענע קייט' שהחל להופיע בראשית 1949 והמשיך להתפרסם בעריכתו של המשורר עד 1998. השואה וארץ-ישראל ביצירתו של סוצקבר הם מוקדי הכובד של יצירתו בשנות חייו בארץ.